

4 Хъуб ляхнин вахтнинди гъайгъу зигай, жара хъуб ляхин улубкъайиз

6 Сафарихъна Раби-уль-аввалин ваз ву!

7 Ужуб ляхниз амур апинай, харжибдихъан хъадаай

НА ТАБАСАРАНСКОМ ЯЗЫКЕ

МУСУРМНАРИН ГАЗАТ

Варидариз камаллу вуйи Аллагъу Тааълайин ччвурнахъан

Гъюрматлу мусурман чвийр ва чийр!

Дагъустандин мусурмарин Духовный управлениеин ва хусуси вуди йиз терефнаан ихъ республикаин вари мусурмар Пайгъамбар бабкан гъахъи гирами ваз улубкъбахъди мубарак апураза.

Ухъуз варидариз аьгъюганси, му вазли Мугъяммад пайгъамбар бабкан гъахъну. Гъаму ляхниз гюре вуди ухъу му ваз гирами апурухъа ва пайгъамбар бабкан гъахъи йигъ къайд апурухъа. Алла-

гъу Тааълайи Мугъяммад пайгъамбар гъаму дюн'ийизра аьхиратдизра рягъмат кюри гъаьнайир ву. Ва ухъура шюкюр апураха Аллагъдиз, Дугъу ухъу Мугъяммад пайгъамбарин умматдикан апувализ. Ухъуз аьгъяхъуз Мугъяммад бабкан гъахъиган фукъан аьламатарра гъахънуш.

Дупна, инсанди гъаму дюн'ийигъ фуж ккун гъапиш, аьхиратдизра гъадгъахъди хъиди кюри. Ухъура ихъ Пайгъамбар бабкан ккун дапну, дугъан суннайихъан ижмиди хъчихуз зегъмет дизигну ккунду.

Гъит Аллагъди ухъу Мугъяммад пайгъамбар ккуни ксарикан апри ва гъаму гирами кас бабкан гъахъи вазлихъна ухъуз лайикълу гъюрмат апуз амур апри! Амин!

Дагъустандин мусурмарин Духовный управлениеин председатель, Муфтий Аьгъмад-гъяжи АБДУЛАЕВ

Ичв жигъилвал пуч мапанай!

Дагъустандин халкъарин III-пи Съездигъ Накъшубенди ва Шазали тарикъатарин муршид Саид-эфенди аль-Чиркавийин улхуб. 15 декабрь 2010 й.

Аьлгъямдуллилагъи рабиль аьламин, вассалату вассаламу аьла расулигъи Мугъяммадин ва аьла алигъи ва аьла аьс-гъябигъи ажмаин.

Ассаламу аьлейкум гъюрматлу дагъустандин халкъар. Гъит Аллагъди ичв уьмур берекетна нуб апри ва берекет адру вахт дарибшди. Авар чалнинди вуйи шийригъ гъамцдар гафар а:

» 3

Аллагъу Тааълайиз багахъ вуйи лукларин уьмрикан жикъиди

Муталиб ибн Тагъир ал-Чюевекки (1885-1979)
Рамазан ибн Наврузбег ал — Чюевекки (1888-1960)

Имам Шафийи гъапну: «Илим къюб жюрейинуб шулу: Фикъгъ илим – дин аьгъю апибаз, тиб илим – жанар сагъ апибаз, имбу илмар мажлисдин утканвал ву». Ухъуз фарз вуйидар сабпи къюбридар ву. Ислам дин аьгъю апул ва дубгъуб гъаму дюн'ийизра ва Аьхиратдизра варитлан чарасуз фарзари кан ву. Ислам дин давам хъивал илимдинди ву. Уртларин аьлим Ханмугъяммад-эфендийи гъапну: «Шариатдихъди дяргъюрайи аьлим ахъю вуйи фасад ву, хъа авамди тлааьт апул думутланна ахъю фасадвал ву. Дурар къюбридра ихъ аьламдиз ахъю вуйи футна ву. Шли Аьхиратдиз илим

тлааб гъапиш, саб жюрейинна футнийир дарапиди, файдалу санааьтдихъ гъахъиш, Аллагъу Тааълайиз дицир кас ккунир шулу».

Аьлим Муталиб ибн Тагъир ал-Чюевекки ва Рамазан ибн Наврузбег Аллагъу Тааълайиз ккуни ксарикан вуди гъахъну. Муталиб эфенди 1885-пи йисан Хив райондигъ Дирчва мягъалигъ Чюевек кюру гъулаь Маллагъяр кюру тухумдигъ, нежебер Тагъирин хизандигъ бабкан гъахъну. Рамазан ибн Наврузбег ал-Чюевекки 1888-пи йисан Бици маллийир кюру тухумдигъ Наврузбеган хизандигъ бабкан гъахъну. Дурарин тухмарин ахъю абийр Гъвандкарин гъул'ан Чюевекна дуфну, гъадушваь биналамиш гъахъидар ву.

» 5

Аллагъди Гъаьнайир ва Дугъан варитлан ккунир

Аллагъдизра ва ухъузра варидариз ккуни Мугъяммад пайгъамбарин уьмрикан жикъиди

Магъа раби-уль-авваль вазра улубкъну – думу 1431-дихъна йисар мидиз улихъна Аллагъди халкъ гъапу яратмишарикан варитлан багъалу ва варитлан камаллу, варитлан заан вуйир ва варитлан ужур, ихъ гирами Мугъяммад Пайгъамбар бабкан гъахъи ваз ву.

Дугъриданна, Мугъяммад Пайгъамбар Аллагъу Тааълайин варитлан ихтибарлу ва Дугъан ккуни пайгъамбарикан ву. Ухъу дюьйир урхруган, «Аллагъ сар, Мугъяммад Пайгъамбар гъакъ ву», кюри шулхъа. Гъадиз Мугъяммад Пайгъамбарин уьмрикан гъарсар мусурман касдиз лапра жуйи аьгъяди ккунду.

Мугъяммад Пайгъамбар – му пайгъамбарикан аьхиримжи вуди халкъ гъапу пайгъамбар ву. Дугъан къяляхъ сарун гъич сар пайгъамбарра бабкан гъахъундар ва хъидар. Дугъу Аллагъу Тааълайин вакилвалин буржи тамам гъапишу, ва думу имбу пайгъамбарин марццивалин клялиб ву.

Мугъяммад Пайгъамбар филин йисан раби-уль-авваль вазлин 12-дигъ, итни йигъан (христианарин гъисабариинди - 570-пи йисан 20-пи апрелигъ) Мекка шагъригъ, къурейшитарин тухумдин вуйи Гъашимдин хизандигъ бабкан гъахъну. Дугъан адашдиз Аьбдуллагъ кюйи, дадайизра – Аминат. Думуган Аьравияйигъ айи аьдатариз асас духъну, къюд йис хъайизкъан вуйи вахтна Саад кюру тухмарикан вуйи Гъалимат кюру хпири дугъаз чан мухрилан никк тувнийи.

» 6

Редакторин колонка

Аьрабари папрус зигувал карагьат ву гьапну

Гьяждиан гьюрари ксарин гьял лапра утканвалинуб шулу, ва думу гьарсар кас-диз, чав дина гьушгант'ан, аьгью шул-дар. Думу гирами жилиина гьушдари вари ч'уру ляхнар дирчуз ният ап'уру. Амма саспидариз гьадушваь айи бязидари ап'уру ч'уру ляхнар ихтияр айидарси гьергьру.

Гьяждин вахтна сар ихь ватанаг'лийиз папрус зигурайи аьраб гьаркьну ва дугьу думу аьраблиз гьапну: «Гьаму гирами йишварин уву папрус фици зигурава?». Аьрабли гьапну: «Папрус зигувал карагьат ву, гьарам дар». Узуз аьгьдарзуз думу аьрабли далил вуди фу гьабхнуш, амма ихь ватанаг'лийи, папрус зигувал гьарам дар к'ури, варидарихьди гьожатар ап'уз хьюгьну. Гьаму касдикан гьамци гьеебхьиган, саспи инсанари суалар тувуз хьюгью: «Шариаьтдинди папрус зигувал гьарам вуйинхьа?».

Гьаври шлу ксариз думу гьарам вуйиваликан гизаф дупна. Папрус зигуран, диндиз, хизандиз, жвуван бедендиз гизаф зарар шула - му сар касдизра аьгьдру ляхин дар. Ихь аьлимари му ляхин гьарам вуйиваликан чпин вааьз-насигьятариь гизаф ктибтури шулу, ва думу гьарам вуйиваликан ктибтури, гизаф жюрбежур дискарра а. Папрус зигура касдин сагь'вал шулдар, улариз рябкьювал кам шулу, дугьахь уьгьйир хьивру. Саспидари чпин аьгьдрувалиан фикир ап'уру, вари аьрабариз варибдикан аьгья ва дурари ап'урайиб вари Шариаьтдихьди ву к'ури. Ва гьадрарихьинди лигури, эгер дурари папрус зигураш, ясана арагь убхьураш, мурарира фикир ап'уру, папрусна арагь хай шулу к'ури. Амма дурарикан сарира суал туврадар: «Гьаз аьрабарин аьлимари, имамари, шейхари папрус зигурдар, к'ури?». Гьаз гьапиш, дурариз думу гьарам вуйиваликан лапра ужуди аьгья. Инсанди гьаз-вуш лазим даруб дишлади фикриз гьадабгьуру. Эгер папрус зигувал карагьат ву к'уруш, хьа папруз зигуз хай шулу, к'уру гафарин фициб далил хьуз мумкинвал а? Ав, думу карагьат ву, ва думу карагьатра гьарамдихьна багахь вуйи карагьат (карагьату тягьрим) ву. Эгер гьадму карагьат ляхин шубуб ражари текрар гьапиш, дидкан биц'и гунагь шулу. Биц'и гунагь шубуб ражари текрар гьапиш, думу аьхю гунагназ илт'ибк'ура. Кьур'андиь дупна: «Жву-ву жвув йик'увалихьна магьаанай!». Хьа папрус зигувал яваш-явашди жвуву жвув йик'увал даринхьа? Табакдикан ихь жандиз гизаф зарар а. Ихь сагь'вализ, хизандиз, гьайри касдиз зарар тувру вари мутмийир гьарам дап'на. Хьа фу ляхни инсандиз мянфьяьт тувраш, думу ухьуз гьалал дап'на. Гьацира папрус зигура ксариз Аллагьдиз ﷻ ибадат ап'уз читинди шулу. Табак иблис ч'ат ктубч'иву йишв'ин гьабхьиб ву. Гьаму гьапибдин кьяляхь, папрус зигуз хай шулу к'ури, фици пуз шулу?

Мусурмнар, ухьу гьядиз ухь'ин али фарз ап'уз гьаз гьагьюра? – Гунгьарихьан марцц хьуз! Хьа эгер ухьу харжи-ч'уру ляхнар ап'ури гьахьйиш, ухьу гьядиз гьагьбакан фу мянфьяьт ахьа?

Гьит Аллагьди ﷻ ухьу вари гьакь рякь'ин мурам ап'ри ва папрус зигура ксариз думу ч'уру ляхин дипуз амур ап'ури! Амин.

Р. Кьадиров: Жигьилариз вагьабитарин гьакь маш гьабкьну

Чечняийгь вагьабитариин гьалиб гьахьну

Чечняийн глава Р. Кьадировди республикаийн улихь хьайидар ва духовенство вагьабитариин гьалиб гьахьну гьапну. Жигьилариз дурар фужар вуш гьаркьну ва бандитарин жергьйириз гьагьюри имдар. РИА Новости.

«Гьийин йигьан сар каскьан ярквариз гьагьюрадар, духовенствойи жигьиларихьди йигьди - йишвди вузариь, мистариь, ва жара йишварихь лазим вуйи гафар-ч'алар ап'ура. Гьи узхьан якьинди пуз шулзухьан, ухьу му дьавдиь гьалиб гьахьунхьа, ухьхьан ихь жигьилариз гьакь улупуз гьабхьну, дурарин улар арц'уз ва улупуз вагьабитар мусурмнарин душмнар вуйиваликан», - гьапну главайи.

Ухьу дурариз (вагьабитариз) билетар тувдихьа ва гьаидихьа варит'ан

читин йишваз – «жегьеннемдиз» - кьайд гьап'ну Кьадировди.

«Террористарихьди ва вагьабитарихьди лапра ижмиди духьну ккун-

ду, гьарсарихьна гьакь Исламдикан дубхну ккунду, хьа фуж думу ляхнин гьаври шулдарш, дурар т'анкь дап'ну ккунду», - гьапну Чечняийн главайи.

«The Independent»: Британияийгь гизафгари Ислам кьабул ап'ура

Ислам Великобританияийгь

Му гьюкуматдиь Ислам дин кьабул ап'рударин кьадар аьхиримжи 10 йисан кьюб ражари артухь дубхьна, хабар тувра британияийн изданийи «The Independent».

Улихьна йисариз гьилигиган, Великобританияийгь Ислам дин кьабул гьап'дарин кьадар 14000-25000 кас вуйи. Амма гьамус «Faith Matters» к'уру центри чпин ахтармиш'валар гьап'ну ва мусурмнарин кьадар 100 000 инсан ву к'ура, яни гьар йисан дурарин гьюкуматдиь 5000 кас Ислам диндихьна илт'ик'ура.

«Аьхиримжи 10 йисан Ислам дин кьабул гьап'дарин кьадар гизаф артухь хьувалин саб жюрейин шаквал адар» - Ф. Мугалиийн гафар хьтура «Инфо-Исламди».

Му ляхниз ухьу варидари фикир тувну ккунду

Ассаламу аьлейкум гьюрмату ватанаг'лийир! Учю хьанара ихь ватанаг'лийириз «Ас-салам» газатдиз подписка дап'ну ккунуваликан к'ваин ап'урача. Му ляхниз ихь халкь бадали, дурарин илмин аьгьювалар яркьу ап'бан бадали теклиф ап'урача. Учвухьна подписка ап'баз теклиф ап'ури жигьил баяр гьюри шулу, ва ихь халкьдин арайиь му ляхнин фазил-

латваликан аьгьдру ксарин, дурари Аллагь ﷻ бадали ап'урайи ляхнин мап'анай к'ури шулу. Сар касди чан юк'ив к'лару дубхьнайиган, чахьди имбударизра ужудар ляхнар ап'уз манигь'вал ап'уру. Гьадму жигьиларигь, мархь, йиф дарпиди, ухьу ва ихь дин бадали лихура. Эгер учву дурари дидин пулар адагьура к'ури фикир ап'уруш, ваь, дурари пулар адагьурадар. Дурар Аллагь ﷻ бада-

ли, чпиз саваб бадали лихурайидар ву.

Му дюн'ийи ухьу ужуб гьапишра харжиб гьапишра, думу гьарсариз чаз хьибди. Гьаци вуйиган, ухьу гьаму газат адабгьури, урхури ва дидкан жарийризра ктибтури гьахьйиш, думу ляхникан ухьуз гизаф мянфьяьт хьибди. Хьанара учвкан «Ас-салам» газатдиз подписка ап'уб ккун ап'урача.

<p>Учредитель Благотворительный фонд «Путь». Газета печатается по согласованию и одобрению Духовного управления мусульман Дагестана</p>	<p>Заместитель муфтия РД Махди-хаджи МУТАИЛОВ Мухаммад-Рамазан РАДЖАБОВ</p>	<p>Дизайн, вёрстка Лейла ГУСЕЙНОВА</p>	<p>Газета зарегистрирована Федеральной службой по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций. Свидетельство о регистрации ПИ № ФС 77-42079 от 24 сентября 2010 г.</p>	<p>Тираж 2.650 экз. Сдано в печать 14 января 2010 г. Адрес редакции 367015, РД, г. Махачкала, ул. Азиза Алиева, 2. По вопросам подписки и доставки обращаться по телефонам: по Республике Дагестан – 8-988-699-28-24 по г. Махачкале - (8722) 914-222. E-mail: info@assalam.ru; www.assalam.ru</p>
<p>Редакционный совет Председатель редакционного совета муфтий РД Ахмад-хаджи АБДУЛАЕВ</p>	<p>Ответственный секретарь Ахмед МАГОМЕДОВ</p>	<p>Менеджер Абдусабир АХМЕДОВ</p>	<p>При перепечатке ссылка обязательна.</p>	
	<p>Редактор Ансар РАМАЗАНОВ</p>		<p>Набрано и сверстано на компьютерной базе газеты «Ас-Салам».</p>	
	<p>Художник Саид САИДОВ</p>			

Ичв жигьилвал пуч мапанамай!

1 « Нукьсанвалин тахсиркар вуза узу сар, клураб адру мелз ву ушвниъ айиб, дидиз фу клурушра ихтиар а». Гьаци вуйган, узуз аьгьюб-дикан узур ктибтидиза. Узуз ихъ веле-дарикан, жигьиларикан дерд гизаф казуз. Дурариз Советарин Союздин фицдар вахтар гьахьнуш, гьабкьондар, гьаци вуйган, узуз думу вахтари гьабкьобдикан ктибтуз ккундузуз.

Фу бадали ярквариз гьагьюра?

Ич Чиркейи Москва шагьриз ариш-веридиз гьагьру сакьодар ксар айич. Дурари душ'ан жорбежор гьагьуматарий дурхнайи ялухьар ва чпиз табшурегъ гьаплу жара мутмийр хури гьахьну. Дурарикан сариз Абдуллагъ клуи, ва дугьу учуз гьаму ляхникан ктибтну. Саб ражари дурар ватандиз хьаляхъ гьагьруган, Гьизилуртдиъ вагьундиан эдеънийи. Абдуллагъди кьюби чан сумкйирра жини йишвахъ дивну, такси абгуз гьушнийи. Кьор милица дупну, рякьру йишвахъ дугь-ужвнийи. Абдуллагъна сану милица сар-сариз таниш вуйи, фицики алверчи гьарган мина-тина гьагьюри шуйи ва думу гьарган милицийринра уликк шуйи. Гьаму себебар ади, дугь-хьан чан сумкйирхьна багахъ хьуз гьабхьундайи ва, дурар гьудуч'вайиз клури, дугьужвнийи. Гизаф кьаназ думу дугьужвну имийи, амма милиций гьудуч'вбанди дайи. Абдуллагъ, дурар гьудуч'вруб гьаври гьахьну, сумкйир гьитну хулаз гьушну. Учу дугьхьан гьерхнийча: «Сумкйирикан фу гьабхьну?» Дугьу жаваб туву: «Гьадрари гьурхну шул». Гьацдар читин вахтар гьахьнийи.

Сабсана: Думу сталиндин вахтар вуйи, Гумбет райондиъ Чирката клуру гулаз йишшарин завод айи, гьамусра думу гьадушвахъ хьими. Душваъ Чиркей гьулан агьали директорди дерккнийи. Дугьаз душваъ, рас аплуваларин ляхнар гьагьих, гьапнийи. Думу ляхнар гьахьбан бадали, дугьаз душваъ лихуз жигьилар лазим гьахьнийи. Йиз ахьюну гьардаш айиз, думуган думу жигьил бай вуйи, гьеле армияизкьана гьагьюз вахт дубхьну адашра, дугьак ужуб ляхин кайи. Думу заводдин директор, жарадар гьагьри, дугьаз гьач клури, гизаф ккилигури гьахьну. Йиз гьардаш, багьри колхоздиъ дилихди, гьадиана гьушну клури, вари жамаатдин чарвийригъди гьайи ич чарвийр гьютурккнийи. Думу вахтари картуф убзуз клури 25 йисаз бахча тувуйи, гьадму бахча, ктуч'вурарий картфарра душвак кимиди, тадабгьнийи. Кьуб йицра айчуз. Думуган кьуб уьрхюз хай шулдайи ва сабнуб учу жарарин ликрихъ уьбхюрайча. Гьадму йицарра гьул'ан жара йишваз гьурхунча, гьадрарра тадагъуз ккундийи. Инсанари кьуб йиц а клури, хабрар гьахури шуйи. Магьа гьамцдар вахтар вуйи.

Думу вахтари кьор мертебейин хулар дивуз шулдайи, гьаз гьапиш диш-лади вари ляхнар ахтармиш аплуз хьогъюйи. Думу вахтна лизи кирпич гьаци удубч'вну имийи ва эгер саринкьан гьагьятдизди лизи кирпич хури гьабкьийш, думу кирпич хуз ихтиар а, клуру документар улуп клуи. Думу вахтари лизи кирпич гьагьуматдин ляхнаризт'ан ишлетмиш аплуз ихтиар адайи.

Хьанара ухьуз аьгьахьуз, фици думу гьагьумат уьбхюри гьахьнуш. Инчохийан вуйи Абдулгьамид-эфенди Астрахандиъ айиган, душваз сар аьраб дупна клури, дугьаз хабар тувнийи. Дугьу,

гьадму аьраблихъди гьорюшмиш хьуз гьитуб, ккун гьапнийи. Аьраблихъди гафар аплури, шейхди дугьхьан гьерху: «Учвухьна Сауд Аьрабийиз узу гьади гьагьюз шулдарнухьан? Аьрабли гьапну: «Уву ваъ, саб рубсиб мутмукьанна, гьагьуматдин ихтиар дарди, гьабхуз шулдарзухьан». Магьа гьамци думуган гьагьумат ва гьагьуматдин сьргьатар уьрхюри шуйи.

Магьа сабсана ляхин узу шагьид гьахьиб. Узу Каунасиъ эскервалин гьулугъ аплури гьахьунза, ич ротайиъ машин ва гьайвнар айи, ва гьайвнариз алаф ккундийи. Му ляхин тамам аплуз клури, ич ахьюри Польшайин сьргьатдихьна узу ва кьурсана бай хьади гьушнийи. Дина учу хьуркьган, пограничникахьан гьерхнийча, кьайда-низам пуч аплурад шулин, клури. Саб гьагьиб дьошюш гьабхьну, клури гьапнийи. Дурари сьргьат-

Дагьустандин халкьарин III-пи съездин иштиракчийри чпин улхбарий жигьилариз ляхнар адруваликан гьапнийи.

дилан улдуч'вуз ккунди айи сар Каунасиан вуйи 10-пи классдин ученик гьидиснийи, ва дугьахъ карта хьади гьабхьну. Дугьхьан, наана гьагьурава, клури гьерхиган, дугьу Германияиз чан мирасарихьна, гьапнийи. Учу гьерхнийча: «Дугькан фу гьапунча?» Дурари, думу 10 йисазди дустагъдиъ итунча, гьапнийи. Гьамцдар члуру вахтар гьахьнийи. Ахьюдариз му ляхнар к'ваинди ими ва аьгьади ву, гьит жигьиларизра му ляхнарикан аьгью ибшири. Гьачай гьамус гьерххьа ярквариз гьубк'радарш? Гьит убзри чпин бахчийриъ фу-вушра, шли дурариз манигъ'вал аплура? Чаз фукьан ккундуш мал-чарва уьбхри. Ариш-веридиз аплури. Дюн'айин фуну к'лак'нахьна гьагьюрушра, дурариз манигъ'вал аплурад адар. Дурариз хьана фици дупну ккунду? Гьаз ярквариз гьагьюру? Йиз фикриан, му ляхин дерин фагьум-аькьол адрувалиан шулайиб ву. Эгер клул либхурадаш, ликарра бизар шулу, клури шулу. Аххирь дурари жарадар йивну йихура ва хьасин дурар чпира йивну йихура. Пайгьамбари гьагьпну: «Уву фици гьапиш, увухьдира гьагьци хьиди». Аллагъу Тааьлайи дурариз кьаршуди инсанар гьагьру, кьол'ина гату гьагьруганси.

Фу бадали милицийр йивну йихура?

90-пи йисари, Чечнийин терефнаан вагьабитар алархьиган, сар ихъ ватан-агьлийиз дурарин арайиъ чан гьуншира гьаркьнийи. Думу сар мужрира ярхи дап'наийи жигьил вуйи. Дурарин арайиъ гафар-ч'алар гьахьну ва гьадму касди гьагьпну: «Узуз варит'ан даккни-дар т'арикьат аьгьлуийр ва милицийр

вуйиз». Учву фикир ап'инай, дюн'айиъ гьабхьнийинхъа сабкьана гьагьумат, гьагьуматдин ляхнариз лигьрудар адарди? Милиция дубхьну ккунду - саб гьагьуматра гьабхьндар дурар адарди. Фу бадали дурар йихура? Инсанар вари сабсар шуладар, эгер фунур-вуш сар милицайи члуру ляхин гьагьпнуш, Аллагъди гьагь лигур думу ляхниз. Жара кас йивну йик'уб ваъ, дугьаз саб жорейин манигъ'вал аплузкьан ихти-яр тувнадар. Ислам динди ухьуз кьафи-рар кмиди йихувал гьадагъа дап'на, хьа мусурмар фици йивну йихуз шул? Дурари чпи, т'урк'лури инсанар, Женнетдиз гьагьрача клура. Му гафар гьагь фикир хьайи касди дарапур. Мусурман алимарин арайиъ хила-фар а, саб себеб дап'ну, жвуву жвув гьагьки касдин майтиин жаназа гьудган алап'уз хай шулин-шулдарин клури. Думу хилафарин мяна гьадму

ап'идихъа дурари? Амма эгер чалишмиш гьахьийш, ляхин абгуз шулу. Му ухьуз лапра лазим вуйи шарт'и ву.

Ихъ уьмрий диндин тереф.

Эгер диндин терефнаан лигьруш: Узу Чиркей ГЭС-диъ пожарникди лихури гьухьунза, ва саб ражари душваъ собрание гьабхьнийи. Душваз вари гьагьимар ва КГБ-ийн улихь-к'улихъ хьайидарра гьафнийи. Жорбежор ляхнарикан улхурайи. Чан улхбарий КГБ-ийн клулиъ айири хулаз гьудган аплуз гьагьуматди гьадагъа дап'ну адар, гьапнийи. Гьагьира дугьу, аьраб ч'ал аьгью аплуз хай шулура гьапнийи. Учухъди лихурайи сар шофери, хил за дап'ну, суал тувуз ихтиар гьадабгъу. Шофери гьерху: «Учву, аьраб ч'ал урхуз хай шулу, клурача, хьа дици вуш, Кьур'ан урхуз гьаз хай шулдар, думура аьраб ч'ал'инди ву аххир? Думу гьилигу дугьахьинди ва, суалназ жаваб тутрувди, чан улхуб давам гьап'лу. Шофери кьубпи ражарира гьерху, амма дугьу хьанара, ч'алкьан дарпиди, чан улхуб давам гьап'лу. Шофер шубубпи ражнура, гьадму суал туври, дугьахьинди илт'ик'ну. Думуган КГБ-ийн аххюриз хьал гьафну ва гьагьпну: «Думу хас мутму ву, деъ, урхуз хай шулдар». Думу ккебебхьну деъну, фицики дугьаз аьгьагьийи, эгер ккебебхьийш, дугьаз фу шуйиш. Магьа гьамци вуйи думуган диндихъди. Гьийин йигьан шлик'ла ухьуз диндин кьанунар клули гьахуз манигъ'вал аплурайнхъа? Гьи вари инсанар саб манигъ'валра адарди гьагьдиз гьагьюра. Ихъ гьагьуматдиъ варит'ан гизаф гьагьдиз Дагьустандиан гьагьюра. Жарабдикан клуруш, магьа Чиркей гулаз 12 мист а, урхуз ккунириз медресе а, сарун фу ккунду? Гьаз инсанар ярквариз гьагьюру? Узу хьанара ярквариз айи жигьилариз текрар аплураза: ичв жигьил уьмур пуч мапанамай! Дидик учвуз я дюн'айиз, ясана аххиратдиз мянфьяъ ктар. Фициб мянфьяат шулухъа, гьазанмиш аплураган, гьит'иб'к'лури, йивури йихури - му гьялал гьазанж вуйинхъа? Дурари клура, гьагьимарин пулар гьарамдар ву клури, учвуз дурарихьан думу бисуб гьялал вуйинхъа?

Гьюрматлу мусурман гьардшар ва чийр! Биц'идарихьан абийр-бабари жаваб тувну ккунду. Эгер абийр-бабари дурариз фикир тутрувди, насигьят тутрувди гьахьийш, гьелбетда дурар ужуб дару рякьюъ хьуз мумкинвал а. Хьа эгер абийр-бабари дурариз диндин образование тувийш, дурар члуру рякьюъ хьуз мумкин дар.

Ухькан гьарурин диндин кьанунариинди аьмал дарап'ру дустар, мирасар, гьуншйир а. Дурариз насигьят тувну ккунду. Мусурман кас фици духьну ккундуш, дурариз кидибтну ккунду, гьудган аплуз улупну ккунду. Хьа эгер ухьу му суаларихьна дикъатвал дарап'ийш, гьиямат йигьан думу касди ухьухьинди улупиди ва вари ляхнарин ухькан ктабгъуб ккун ап'иди, багахъ яшамийш шули, фарзар аплуз улупундариз, клури. Эгер ухьу дурариз фарзари-кан хабар тувийш, Аллагъдин гьагь улихъ ухьу марциди хьидихьна, ва гьиямат йигьан думу касдихьан ухьухьинди улупузра хьибдар. Мусурман касди жара мусурмарихьан юк'лв убгури духьну ккунду. Гьамцдар инсанар ихъ лапра ц'ибт'ан адар, гьеле Ислам дин улихъ гьагьбгьорашра.

Гьит Аллагъди гьагь ухьуз варидариз сагъ'вал туври, шадди гьитри ва гьит гьарсар касдиз ужувар ишири! Амин!

Хъуб ляхнин вахтнинди гъайгъу зигай, жара хъуб ляхин улубкъайиз

Аллагъу Тааълайи дупнайиб, сабдизра дилигди, ухъу варидади къабул дапIну ккунду.

Рашид Алимуратов,

Огни шагърин медресейин мялим

Гъямд ибшри сар Аллагъдиз ﷺ **ухъу Мугъаммад пайгъамбарин умматдикан апувализ.**
Пайгъамбари ﷺ **чан гъядисдиъ,**
инсанариз насигъят туври, дупна: «Хъуб ляхнин гъайгъу зигай, жара хъуб ляхин улубкъайиз, - ва дугъу дурар ктухну:

1. Жигъилвалин гъайгъу зигай, къабивал гъайиз;
2. Жандин сагъ'вал уьбхъай, ищцрушин гъайиз;
3. Азад вахтнан гъайгъу зигай, саб ляхнин машгъул шлу вахт гъайиз;
4. Мал-девлетнан - касибвал гъайиз
5. Тувнайи уьмрин - йикIувал багахъ хъайиз».

1. Дугъриданна гъаму хъуб ляхнигъ Пайгъамбари ﷺ ухъуз гизаф илим улупна, фицики инсандихъан жигъил вахтна апуз шулу гъацдар ляхнар, къаби гъахъиган заткъан апуз даршлудар. Эгер жигъил вахтна гъарган гунгъариин элешмишди гъахънуш, яшлу гъахъиган, думу ляхнарихъан ярхла хъуз лапра читин хъибди. Фукъан яшлу инсанар, эгер узу жигъилди имийиш, гъатму ляхин апуйза, кIурудар шулу, амма сарун удукъурадар, гъаз гъапиш жигъилвал имдар ва думу айиганра саспидари чпин удукъуваларна къувват ужуб терефназди ишлетмиш гъапундар. Гъаци вуйиган, жигъилди имиди, ужудар ляхнар апуз зегмет дизигну ккунду, хъасин яшлу гъахъиган, гъаз узу жигъил вахт зяяди гъапнийкъан, кIури швумалвалар дизригуз.

2. «Ищцрушин гъайиз, сагъ'вал ишлетмиш апин» кIуру гафнан мяна гъамциб ву:

Инсан ищцру гъахъиган, жандак зяйиф шулу, саб ляхинра дишди апуз шулдар ва Аллагъдиз ﷺ ужуди тIааьт апузра шулдар.

3. Фтиин вуш машгъул хъайиз, азад вахт ишлетмиш апуваликан кIуруш, инсан йишвну вари ляхнарихъан азад шулу, хъа йигъну ляхнариин машгъул шулу. Гъаци вуйиган, йишвну азад вахт имиди, Аллагъдиз ﷺ тIааьт апуз чалишмиш духъну ккунду, хъа йигъну ляхнариин машгъул вуйиган, ушвар дисури гъахъиш, ужу ву. Хас вуди му ляхин къюрдун вахтна апури гъахъиш, ужу ву. Саб жара риваятдиъ дупна: «Къюрд муъмин касдин дуст ву, дугъу ярхи йишвари ибадатвал апуру, хъа жикъи йигъари ушвар дисуру». Жара риваятдиъ дупна: «Ичв нивкIухъди ярхи йишвар жикъи мапIанай, ва йигъра, гунгъар апури, маалдапIанай.

4. «Мал-девлетнан гъайгъу зигай, касибвал гъайиз» кIуруган, гъамци гъавриъ ахъну ккунду: жара касдин хилигъ айиб ккун дарапIди, Аллагъу Тааълайи жвуваз туву ризкъниин рази духъну ккунду ва дидин гъадри ади, хайирлувал артухъ апури, мянфяаьт-луди ишлетмиш апури ккунду.

5. «Уьмрин гъайгъу зигай, йикIувал багахъ хъайиз». Инсандихъан гъа-

Мистариз гъагъори, имамарихъ, алимарихъ хъпехъурикъана илим агъю апуз чалишмиш духъну ккунду.

му дюн'яйиин илимиди фициб-вушра ляхин апуз шулу, хъа кечмиш гъахъибси, дугъхъан фуқIара апуз шулдар, яни дугъан ляхнар дерккру. Муъмин касди гъаму дюн'яйиин йигъар зяяди гъаьну ккундар ва, аьхиратдин йигъар гъайиз, дурарихънара гъазур духъну ккунду.

Сар ахъю алимиди гъапну: «Ихъ бициди вахтар гъаурхъа бицидарихъди тамшйир апури, жигъил вахтар - гъафилвалигъ, хъа яшлу гъахъиган, жандак зяйифди шулу. Гъамци шлуган, ухъу Аллагъдин ﷺ рякъюз фила илтIикIуйкъан?»

Дугъриданна гъаму алим ихъ вахтна яшаммиш шулайир вушул кIури, хиял шулу. Гъаз гъапиш, гъамус ухъу бицидариз диндикан ктибтури гъахъиш, абйир-бабари дишлади, гъит, дурар бициди ими, гъит тамшйир апури кIуру. Жигъилариз гъапиш, дурари вахт адарчуз, хъасин къаби гъахъиган апарча, кIуру. Хъа къабидарихъан сарун фуқIара апуз шулдар. Шлин-вуш ликар ищцру шулу, шлин-вуш юкъ ищцру шулу, хъа саспидарихъан затра ришвузкъан шулдар. Гъаму алимиди гъапиганси, ихъ вари уьмур гъамци Аллагъ ﷺ кIваин дарапIди гъабгъюру.

Гъядис-уль Къудсийи дупна: «Эй Адамдин бай! Узу уву халкъ гъапунза аьхиратдиз, ва увкан аьхиратдиз вуйи аьмаларра ккундузуз, гъибт гъаму дюн'я, думу увуз дар, дугъриданна му дюн'я фана шлуб ву, ва му фана дюн'яйихъ хъергнайдара фана хъиди. Му кучIлин дюн'я ву ва увура кучIликк ккахънава. Эгер уву даахну аш, уягъ йихъ яв нивкI'ан». Фуж дугъриданна учв кечмиш шлур вуйи-

валихъ хъугъруш, думу, ужудар аьмалар апури, аьхиратдиз гъазур духъну ккунду. Гъар вахтна ухъу думу ляхнихъна гъазурди духъну ккунду, фицики ухъкан саризра, фила ухъу кечмиш шулуш, аьгъдархъуз. Гъацра гъядис-уль Къудсийи дупна: «Эй Адамдин бай, уву кIваълан магъархан йикIувал, дугъриданна диди уву гъархнадар».

Пайгъамбари ﷺ ухъуз йикIуваликан ктибтну, ухъу гъаддиз гъазур хъпан бадали ва гъаму дюн'яйиъ шлу читинваларин сабур апуз кIури. Гъаз гъапиш му дюн'яйиин читинвалар аьхиратдинтIан пучIудар ву. ЙикIурайи вахтна шлу читинвалар аьхиратдин аьзабарикан ву.

Гафариинди барабар, хъа апуру гъаракатариинди чин-чпиз къаршу шлу ляхнар

Шаккикъ бин Ибрагъим кIуру алимиди гъапну: «Юкъуб ляхнигъ инсанар гафариинди барабар шулу, хъа чпи апуру аьмалариинди (гъаракатариинди) - къаршу:

1. Дурари Аллагъдин ﷺ лукIар вуча кIура, амма апуру ляхнар азадлу ксариси апуру.

2. Аллагъди ﷺ учуз ризкъ тувру кIура, амма дурарин юкIвар хъанара гъаму дюн'яйиъ фтихъ-вуш хъергна.

3. Аьхират гъаму дюн'ятIан ужу ву кIура, амма гъаму дюн'яйиз мал-мутму уч апура, хъа аьхиратдиз - гунгъар.

4. ЙикIувал гъаруриз хъибди кIура, амма дурари апура гъацдар ляхнар, чпи гъаргандиз гъазурдар вуйиганси.

Инсанарикан варитIан ужур ва заанди вуйир гъаму юкъуб ляхин кайир ву:

1. Аллагъдихъинди ﷺ илтIикIну ибадатвал апурайир;

2. Инсанариз мянфяаьт тувру кас;

3. Чан писвалихъан инсанар азадди вуш;

4. Фуж йикIувалихъна гъазурди вуш.

Дугъриданна Аллагъу Тааълайи ухъу гъаму дюн'яйиан гъагъюз кIури халкъ гъапIну, ва му ляхнихъан гъергуз сар касдихъанра хъибдар. Гъаци вуйиган, гъадму йигъаз гъазур хъуб ухъуз важиб шула. Аллагъу Тааълайин дугъри ксариз йикIувал ккунду кIура, хъа имбудариз, чпи гъапIу чIуру ляхнар кIваин шули, дидхъан гучIуру. Муъмин кас йикIувализ ккилигуру Аллагъдихъна ﷺ гъагъюз кIури.

Абу Дардади гъапну: «Ккундузуз касибвал, Аллагъдихъна ﷺ мути вуйир хъуз; ккундузуз ищцрушин, гъаз гъапиш ищцруган гунгъарихъан марцц шулу; ккундузуз йикIувал, Аллагъдихъна ﷺ багахъ хъпан бадали». Ибн Масъуддихъан дупнайи гъадисдиъ Пайгъамбарихъан ﷺ, муъминарикан варитIан ужур фуж ву, кIури гъерхнийи? Пайгъамбари ﷺ гъапну: «ВаритIан ужуб хасият хъайир». Хъа варитIан зигъимлу муъмин фуж ву, кIури гъерхган, Пайгъамбари ﷺ гъапну: «ВаритIан гизаф йикIувал кIваин апурур ва варитIан ужуди гъадму йигъаз гъазур шлур».

Гъаму зийхъ ктуху ляхнар тамам апуз ухъу чалишмиш духъну ккунду, гъюратлу мусурман гъардшар ва чйир. Гъит Аллагъди ﷺ ухъуз гъаму ктуху ужудар ляхнар апуз ва дурарин элешмиш хъуз амур апури! Амин!

Аллагу Тааьлайиз багахъ вуйи лукларин уьмрикан жикъиди

1 « Гъвандикк дурарин мирасар гъамусра ими. Дурар Гъвандиккнара саб жара йишвариан гъафидар ву, клури шулу. Дурар якъин наънан гъафидар вуш, саризра агъдар. Тагъирин хпир Гъвандиккнара девлету Къуттайдин риш Анаханум вуди гъахъну, гъаци вуйиган Къуттайдин кюмекниинди Тагъириз хутлар-хярар, мал-девлет ади гъахъну. Аьлимар кулак апру йисар-вахтари, дурарра алдаъну, ва Тагъири 8 вазли дустагъра гъизигну, хъа Къуттайдин бай Ханмугъаммад Совнаркомдиъ лихури ади гъахъну, гъадгъан кюмекниинди думу азад гъапну, даш, имбу аьлимариан фициб къисас алдабгънуш, НКВД-йи дугъланра гъациб къисас алдабгъуйи. Сифтена сифте дурари илмин агъювалар чпин гъулан аьлим малла Абдурягъмандихъан ва малла Мягъяммадихъан гъадагъну. Дурарихъ урхивал ккудубкдан къяляхъ, Муталиб илмин агъювалар давам апуз Цудихъ Агъмад аьлимдихъна гъагъюру, хъа Рамазан Жвулли гъулан аьлим малла Мягъяммад эфендийихъна гъагъюру. Рамазан дичъили зирек бай вуди гъахъну. Дугъу устадрихъан жюрбежор илмарин агъюваларикан гъерхри ва дугъахъ жюрбежор сулар хъирчи гъахъну. Устазри клуру: «Вари илмар агъю апуб гъарсариина фарз дар, ва агъю дапну удубкърубра дар. Мисалназ, саб Ислам диндин агъюваларин къадар гъюлерихъ айи шидранкъан ву, сар касди муччврихъди адабцуру клури, думу шид ккудубклурихъа?»

Чаз важиб вуйи ляхнар агъю апуб чарасуз ву. Гъаз гъапиш, фарз апбахъ хъаъру ляхнар агъю апуб фарз шулу, важиб агъю апбахъ хъаъру ляхнар дургъуб важиб шулу. Къван гъаларин илим агъю апубра гъадмуси фарз шулу. Думу гъалар таваккул апуб, гучи апуб, рази хъуб ву. Гъа-

сабси даршул. Илим кайир заанди дисуру, дугъаз артухъ гъюрмат апру. Илим кадру кас авам гъялна айиб гъисаб апрура, илимдин агъювалар гъадагъбиинди думу кас ахмакъвалиан удучъуру. Хъа илим гъадрабгъувал ва къаст дапну заан зегъмет дизригъувал фтиан ву клури гъерхиш, думу кагъалвалиан ву. Ав, фуну ляхни вушра, гъарсар касди кагъалвал дапну ккундар, думу кайир аьйибнаккра, балайиккра ва аьзабнаккра шул. Кагъалвал илимдин фазилатвалариканна ва дидин ужудар ляхнарикканна циб фикир апбаан арайиз гъюроб ву. Гъаци вуйиган, илимдин фазилатваликан фикир апбиинди, дидин мудам хъувалиинди, зегъмет зигъбиинди, илим тлалаб апури, чан нефс илим гъясил апбиин чалишмиш апуб лайикъ шулу. Малла Муталиб ибн Тагъир ал-Чюевекки ва малла Рамазан ибн Наврузбег, заан къастар дапну ва зегъметарра зигури, заан хъуркъуваларихъна хъуркъну. Дурариз дюн'йин девлеттан илимдин агъюваларин девлет заанди вуйиб мялум вуди гъабхъну, дурар гъадму гъазанмиш апуз машгъул гъахънийи. Думу девлет уч апбан бадали, дидихъ лицири, ахтармиш апури духъну ккунду. Илим абгури думу Табасарандин гизаф мягъялари ва гъацира Акъуша, Агъул, Лезги, Гъайтагъ, Дербент, Темирхан-Шура, Къуба ва жара йишварихъ гъилицину. Дурариз гъаму дюн'йин девлет саб жикъи уьмризтан даруб агъяди вуйи, гъацира думу тлафларгъачгъари гъитибклуру ву, ца кабхъну убгруб ву, шу ва жара мусибатарихъ барбатл апуру ву. Хъа илим девлет гъитибклуру шулдар, цигъ убгруб дар, жара мусибатарикк ккабхъруб дар ва даима инсандихъ гъубзрайиб ву. Думу ксарин агъвалатар гъаму исихъ хъайи бейтарихъ клураи гъялнаъди гъахъидар ву пуз шулу:

Дюн'йин илим ккудубклуру дар, Я инсан дидихъди ацрур дар. Фарз ву гъарурин илим дубгъуб Ва гъар касдиз думу улупуб.

Сари бализ тувру дарамат, Хутлар, хярар - къадарсуз аьдалат. Сари - тербия, ужуб илим, Аьхиратдиз - девлет даим.

Аьлимдин нивки ву мянфяаьтлу, Авамдин буш дюъйиртан. Аьлим хъайи йишву багъалу, Агъзур авамарин девлеттан.

Адар девлет ужуб аькъюлттан, Дуст клуруш чан хуш хасиятттан, Ирс-бисуб заан тербиятттан, Ва чаз илим агъю апубтан.

Сар касдиз тувна дерин аькъюл, Ву думу дугъан марцци асул. Тувну ашра гъайбатлу абур, Апру гъар саб ляхниз сабур.

«Манфяаьтлу илим клуруш, дидинди ужуб зикир арайиз гъюру, думу зикир апуб, учв кечмиш хъпан къяляхънара гъубзруб ву ва думу гъаргандиз вуйи чививалра ву. Авамар кечмиш хъайиз улихънара гъачидарик гъисаб ву, хъа аьлимар кечмиш гъахъишра, гъарган чивиди рьякьюру»,- гъапну малла Ибрагъим

Аьлим Рамазан-эфенди ал-Чюевекки.

эфенди ал-Чюевеккийи. Аьхю устазарихъан манфяаьтлу берекет гъадабгъну, дурари илмихъ вафалу зегъмет зигуру, чпира жара тьлимарин устазар шулу. Ибрагъим эфенди ал-Чюевекки Аллагу Тааьлайин рьягъматдиз гъушиган, Рамазан эфенди 1960-пи йисазкъан гъулан имамди лихуру. Хъасин малла Муталиб-эфендийи 1979-пи йисазкъан саб Чюевекк гъулаъси, Гъуштлил, Гъвандикк, Цудихъ, Хив, Хрижв ва Лика гъуларихъра имамвал апури гъахъну, гъаз гъапиш сарун гъурху аьлимар му гъуларихъ имдайи. Вари шариаьтдин ляхнар сар малла Муталиб-эфендийин алахъну. Ав, гъакъикъат Гурилан тина Дирчва мягъялиз аьхю аьлимарикан имбуру сар малла Муталиб вуди гъахъну. Учву фикир апинай, гъадму атеистарин вахтари шариаьтдин ляхнар гъахуз сар касди фукан жафа гъизигнуш.

Му аьлимарин ужудар библиотекийи ади гъахъну, дурарин веледари думу аманатарин эйсивал гъапундар. Дурари гизаф китабар Мягъягъалайиан ва жара йишвариан китабарихъ лицири гъафи ксариз тувну, хъа имбудари тахдикк бишу ругрикк чпин ккудубклуру уьмур хъапна. Муталиб-эфендийи чан веледар вуйи Тагъириз ва Зюгърейиз илимдин улупну, хъа аьхюну Гъамзатдиз ва бицину Анвариз думу илимдин агъювалар гъадагъуз атеистарин гъюкумди мумкинвал тувундар.

Муталиб-эфенди 1979-пи йисан Аллагъдин ﷻ рьягъматдиз гъушну, хъа Рамазан-эфенди - 1960-пи йисан. Гъит Аллагъди ﷻ мурариз женнет къисмат апри.

Ухъура гъамариси зегъмет гъизигнийиш, Аллагъра ﷻ ва гъадму ихъ аьлимарра рази шуйи. Фу ляхнари ухъуз манигъвал апураха? Думу иблисдиз табигъ духъну, гъадгъаз гъуллугъ апрувалиан ву. Ихъ къюбиб районарик Хив район гъаму вахтна диндихъди зияфди ва аьжузди ву. Сабпи авгъустиди лисундин гъудгъиз Хиварин мистазди алдахъунзу. Мистаъ айидар юкьюр кас вуйи, дурариканра къюр - хялижв. Учву фикир тувай, райондин клулин мистаъ лисундин гъудгъниъ къюр касттан адрувализ.

Гъит Аллагъди ﷻ ухъу зиихъ къваин апураи аьлимарин берекетнакан ухъузру рубкери ва ухъу гъарсар Аллагу Тааьла рази къаъру ксарикан ишри! Амин!

Гъибиклуру Уртларин Ханмугъаммадин бай Аьбдул Муталиб Гъазрати Аьлиев ву.

Мугъяммад-Амин Мягъяммад-расулов **Жилар жиларси, хъа дишагълийириз ухшарвал апру жилариина ва жилариз ухшарвал алапну**

Гъийин йигъан ухъуз гизаф жигъил баяр рьякьюрахъуз алабснайи шалвар, жюрбежор рангарин ккуртар алахънайидар, ярхи кушар гъитну, гардандикк зунжур ккайидар ва гъ.ж. Саспи вахтари думу бай вуш, риш вуш, агъю апузкъана шулдар... Гъацира ухъуз шубар рьякьюрахъуз аларснайи шалвар алди, ягъал сесниинди аьлхъюри, адабсузвалиинди гафарра апури...

Гъачай, жилари ва дишагълийири гъамцдар ляхнар апувалин гъакънаан Шариаьтди фу клураш, лигухъа.

Имам аль-Бухарийи ва жарадари ибн Аббасдихъан дунфнайи гъадисдиъ дупна: «Пайгъамбари ﷺ дишагълийириз ухшарвал апру жилариина ва жилариз ухшарвал алапну».

«Нянат алапну» клуруган, «Аллагъди ﷻ дурар чан рьягимлувалихъан ярхла гъапну», клуру мяна гъюра. Нянат шулу, фуну касди вушра, дишагълийириз ухшар хъуз клури, утканди, гъадрариси гафар апури гъахъиш, гъадрариси ликар алдагъури гъахъиш ва гъ.ж. Хъа эгер жилир чан бабкан гъахъихъанмина гъацир вуди гъахънуш ва, зегъмет зигурашра, фуклара гъюдюхюз шуладарш, дицириз думу ляхниъ гъарамвал адар. Имам Абу Давуддихъан вуйи гъадисдиъ дупна: «Саб ражари Пайгъамбарихъна ﷻ дишагълийириз ухшар вуйи сар жилир хъади гъафнийи, ва дугъан хиларна ликар хнайихъди рангламиш дапнайи. Пайгъамбари ﷻ гъерху: «Фтиз ву му?», аьсгъабари гъапнийи: «Гъамдиинди му касдиз дишагълийириз ухшар хъуз ккунди а»,- ва Пайгъамбари ﷻ, думу кас Мединайихъан ярхла апинай, гъапнийи».

Саб палтарихъси, апру гаф чалнаъра, лицбан юрушнаъра ва жара жюрбежор гъаракатарихъ дишагълийириз ухшарвал дапну ккундар. Эгер жили жвувак гъациб гъиллигъ чан бабкан гъахъирихъанмина кади вуш, дугъу думу дипуз чалишмиш духъну ккунду. Хъа эгер дугъу думу дипуз зегъмет гъизигундарш ва думу ляхнар дугъу аьшкъниинди апураш, думу ляхин ужудар дару ляхнариккан гъисаб шула.

Аллагъди ﷻ ухъуз тувнайибдин ухъу рази духъну ккунду, ва дурар гъюдюхюз чалишмиш духъну ккундар. Му узу иллагъки дишагълийириз клураибу вуйиз, фицики дурари чпин кушар, жарадарин кушар хъурхъну, ярхи апури шулу. Му ляхин апуз хай шулдар. Чпиз Аллагъди ﷻ тувнайиб гъюдюху ксарина нянат гъюру.

Ибн Абу Джамрайи «ухшарвал» клуру гафну вари ляхнариккан клура гъапну. Амма жара далиларизра гъилигган, му гафну алабхъру палатдин, апру гъаракатарин ва инсандин хасияттан гъакънаан клураибу гъаври шула.

aminassalam@gmail.com

Аьлим Муталиб-эфенди ал-Чюевекки.

му ляхнар инсандиз вари гъаларихъ алахърудар ву.

Устаз Абдурягъман ал-Чюевеккийи, дурариз илимдин агъювалар тувруган, къваин апури гъахъну: «Эгер учву, зегъмет зигуб адарди, заан къаст апури аш, ясана зегъмет зигури, заан къаст учву дарапиш, учвхъан цибтан илим агъю апуз даршул. Учву ичв мегълебахъна хъуркъбан бадали, учву апураи зегъметра, къастра вариттан заануб дубхъну ккун».

Ухъуз мялум вуйиганси, илим кайирна кадрур сабси дар. Дурар Аллагу Тааьлайизра ва халкъдизра

Аллагъди ﷺ Гъаънайир ва Дугъан варитлан ккунир

1 « Пайгъамбарин ﷺ адаш къанна хъуд йисаь ади, бабак бицџир кади къюб ваз гъабхъиган, кечмиш шулу, хъа дада йикџруган, балин йирхъуд йисра дубхънадаи. Думу йикџбалан къяляхъ къюд йисан арайиь Мугъяммад чан аба Абдул-Мутџалибдихъ яшамиш шулу. Дугъан миржид йис гъабхъиган, абара йикџуру. Хъасин думу чан халу Абуџалибди чахъна гъадагъуру.

Зегъмет зигбахъна лапра ухди вердиш гъахъи Мугъяммад ﷺ меккалуийрин чарвийрихъ гъушну. Лапра ухди, бицџигандин вахтналан хъюгъну, думу камаллу, гъякъвал ккунни, ихтибарвализ лайикълу, хъугъ вал кџулиз адабгъру, чан гаф тасдикъ апџру, эдеблу, намуслу, гъич саб жорейинра гъалатџар дарапџру, фикирлу бай вуди гъахъну.

25 йис яш гъабхъиган, Мугъяммадди, адлу аџни дишагъли Хадижатдин теклифниинди, думу чаз хпирди гъадагъуру. Гизаф къадар адлу ксариз Хадижат чпиз хпирди гъадагъуз ккундийи, амма дугъу разивал тувундаи. Мугъяммад ﷺ чан ватанагълийирин арайиь намуслу, лайикълу кас вуди, адлу духънайи, дугъу гъич саб вахтнара кучџал апџурдаи.

Сабпи ражну Мугъяммаддин аьндарвалин ляхин чан 40 йис дубхънайиган (христианарин гъисабариинди 610-пи йисан) ашкар гъабхънийи. Гъираь кџуру дюрхъяз нубатнан ражну гъафиган, саб дупну дугъахъна Жабраил малаик гъюру ва буйругъ апџуру: «Икъра!» («Урх!»). Мугъяммадди ﷺ жаваб тувру: «Узурхуз аьгъдаруз», - дугъаз, дугъриданна, урхуз аьгъяди гъабхъундар. Малаикди чан буйругъ текрар апџуру, хъа дугъу цџийикџулџан гъациб жавабра тувру. Шубубпи ражну Жабраили кџуру: «Урх, Первердигарин ччвурнахъан...» Мугъяммадди ﷺ гъадму гафар текрар апџуру, ва дугъаз дурар чан кџвак гъидикџганси шулу. Жабраил малаикди Мугъям-

Пайгъамбарин ﷺ уьмрикан аьгъю апџури, аьгъдрудариз ктибтури духъну ккунду.

маддиз, уву пайгъамбар вува, Аллагъди Гъаънайир вува, кџури хабар тувну.

Гъаддихъанмина Аллагъу Тааьлайихъан Жабраил малаикдиланмина Мугъяммад Пайгъамбарихъна ﷺ Къур'ан рубкъуз хъюгъювал субут гъабхъи. Гъадму ляхин 23 йисан арайиь давам гъабхънийи. Дюн'яйин аьгъвалатназ дилигну, тарихдин лазим гъабхъи дюшюшариь Къур'ан инсаниятдиз паяриинди ачмиш шули гъабхъну.

Мугъяммад Пайгъамбари гизаф вахтарин муддатнаь, аьгъ апџуз ва ккюгъюз читин шартџариь Ислам тарабгъуз, дидин ад за апџуз хъюгъну. Къурайшитар пайгъамбариз къаршуди удучџури гъахъну, фицџики дурариз чпин къурулушдин аьдатар чџур апџувалин къурху айивал аьгъю дубхънайи. Дурари Мугъяммад ва сарпи мусурмнар инжиг апџури, дугъан ччвур искан апџури ва дурарихъди гъархъри гъахъну. Дугълан футнийир апџури, думу шаир ву кџури, фала-

бахан ва аьмалдар ву кџури, жинарихъди аьлакъа айир ву, кџури гъахъну. Къяфирари чпиз айи вари къуватар ва мумкинвалар дугъу тарабгъуз хъюгънайи диндиз къаршуди гъягъбаз жалб апџуйи. Дугъ'ин аьлхъюри, дугъ'ин бицџидар, фикирсузар ва дишагълийир алаури, дугъахъинди гъванар ккатџахъури, думу йикџуз къаст ади, чалишмиш духъну гъахъну. Мугъяммадди ва дугъан терефкрани Аллагъ ﷺ бадали ва Дугъан дин бадали варибдин ккюгъри, вари аьгъ апџури гъахънийи.

Дугъан аьндарвалин ляхнар ашкар гъахъихъанмина йицџисад йисна гъацџ гъабхъиган, Аллагъу Тааьлайи думу Завариз гъахуру. Сифте Аллагъди ﷺ думу йишвандин вахтна Меккайиан Иерусалимдиз, Байтул Мукъаддасдин мистаз гъахуру, хъасин завариз адауру. Душв'ин дугъаз гизаф къадар аьламатар улупуру, дугъаз чпин нягъякъ ляхнариз ва чпи деету гъалатџариз лигну жаза гъадабгъурайи-

дар гъаркъну, думу пайгъамбарихъди горюшмиш гъахъну, дугъаз Аллагъдин ﷺ гизаф къадар жинивалар ашкар гъапџну, дурарикан дугъу сарун гъич саризра гъапундар. Думу Аллагъди ﷺ гъич саркъана адрау завун аьршдиз адаьну, ва гъаддиинди Аллагъди ﷺ дугъаз саризкъан дарапџу асас гъюрмат гъапџну.

Аллагъу Тааьлайихъан аьндарвалар гъюз хъюгъну 13 йис тамам дубхънайиган, Пайгъамбар ﷺ бабкан гъахъихъанмина, (Христианарин гъисабариинди 622-пи йисан) Аллагъу Тааьлайин амриинди ва ихтиярниинди сифтеийин мусурмнарихъди Мугъяммад Пайгъамбар ﷺ Меккайиан Ясрибдиз кюч шулу. Хъасин думу Ясриб шагъриз Пайгъамбарин ﷺ шагъур - Медина кџуру ччвур тувнийи. Ари гъаддихъанмина, Мугъяммад Пайгъамбар садпи мусурмнарихъди Меккайиан Мединайиз кючмиш гъахъихъанмина ккебгъну (аьраб чџалниинди «гъижра»), мусурмнари чпин

тарихдин йисар гъисаб апџуз хъюгънийи.

Садпи мусурмнаринна къафирарин арайиь гизаф къадар дявийр ва кџихбар кџули гъушну. Ислам яваш-явашди Аьравияйин полуостровдинна тарабгъуз хъюбгъру. Пайгъамбари ﷺ инсанариз Ислам дин улупури, дидин вазифийрикан ва мажбурнайирикан ктибтури, гъадагъа дапнайи терефарикан улхури гъахънийи; дугъудюн'яйизра, аьхиратдизра хайирлу ляхнарикан ктибтури ва аьхират бадали хайирлу рякъяр ашкар апџури гъахънийи, инсанариз гизаф къадар аьламатар-мюьжизатар улупуйи. Фикирлу инсанар гъюблан-гъюбаз артухъдиси Пайгъамбарин ﷺ рякъюьди гъягъюз хъюгъру. Гъамци Гъижрайин къяляхъ йицџуд йислан Мугъяммад Пайгъамбари ﷺ тарабгъу дин Аьравияйин вари полуостровдин варитлан асасуб ва агъвал чан хлиз гъадабгънайиб гъабхъну.

Инсанарин арайиь Ислам дин бегъемди тарабгъбан къяляхъ, гъижрайин йицџудпи йисан, раби-уль-аввалин вазлин 12-пи йигъан (христиан календаринди 632-пи йисан) Мугъяммад Пайгъамбар ﷺ 63 йисандин яшнаь ади кечмиш шулу. Мединайиь кечмиш гъахъир думу гъадушваь накъвдик кивру - чан хпир Аьйшатдин хулаь, Пайгъамбарин ﷺ мистан багахъ. Гъамусяаьт Пайгъамбарин ﷺ мист яркку дапна ва дугъан накъв мистан гъацџкъяляь дубхъна.

Пайгъамбарин ﷺ ляхин давам гъапџдариз аьсгъябар кџуру. Гъадрарикан варитлан машгъур аьсгъябар вуди Абу-Бакар, Уьмар, Уьсман ва Аьли гъисаб апџура, яни дурар мусурмнарин улихъ хъайидар гъахъну. Дурар тарихдиь ихдин гъякълуди хъапџу халифар вуди гъузна, фицџики дурари мусурман дин, Исламдин тџалабар бегъемди гъуркџри, хъапџри гъахъну.

Гъит Аллагъу Тааьлайи ухъуз Мугъяммад Пайгъамбари ﷺ улупу рякъюьди гъягъюз амур апџри ва кюмек туври!

Сафарихъна Раби-уль-аввалин ваз ву!

Аллагъди Гъаънайи Мугъяммад Пайгъамбар ﷺ бабкан гъахъи йигъ къайд апџбахъди.

Гъадму багъалу касдихъна – Аллагъди Гъаънайрихъна ﷺ - гъюрмат уьбхюб метлебниинди мусурмнари неинки гъадму йигъан тяриф апџуру, хъа вари вазра адлу вазси гъисаб апџуру. Дюн'яйин зиин Мугъяммад Пайгъамбарџан ﷺ артухъди лайикълу ва гъюрматлу кас гъахъундар ва хъидар. Думу Меккайиь бабкан гъахъир ва Мединайиь накъвдик кивур ву. Дугъу ухъухъна Ислам - гъякълу ва дюзвал улупуру дин - гъабхну.

Иллагъки мусурман диндин адлувал ва тясирлувал йислан-йисаз къувватлу шула. Гъаму Ислам динди 1400 йистан зиина вуйи вахтнам муддатнаь Аллагъ ﷺ Сар вуйивал ва Мугъяммад ﷺ Дугъу Гъаънайи Пайгъамбар ﷺ вуйивал тасдикъ апџура.

Дугъу ухъухъна Гирами Къур'ан - варитлан аьхю аьламат гъабхну.

Аллагъу Тааьлайи Къур'ан тувну ва дидин гъякънаан гъаврикк ккаьбан ляхин гъабхуб метлебниинди аьлимарра тувну (Аьлгъямдулиллагъ). Хъа амма гъаддихъди сабси мунафикъарра ва фасикъарра а, дурари дин чиркин апџуз, жорбежор багънийир агури, думу кабџуз чалишмиш'валар апџура.

Вари вахтари Исламдин тясирлувал аьхюб вуди гъабхъну. Исламдин ччвурнахъан фицџдар алчагъ'валин гъаракатар гъахурушра, амма думу варидарин улихъ гъякълуб ва марџциб ву.

Хъа Мугъяммад Пайгъамбар ﷺ бабкан гъахъи йигъ къайд апџбакан улхуруш, Пайгъамбари чавра ﷺ, гъелбетда ибадат апџбахъди ва Аллагъдин ﷺ

ччвур адлу апџбахъди сабси, гъацџира, учв бабкан гъахъи йигъ ву кџури, гъар итни йигъан ушв бисури, думу йигъ адлу гъапџну. Ари гъаддиз, Пайгъамбарин ﷺ рякъюьди гъягъювал ухъуз къисмат апџбаз лигну ва гъацџир кас ухъухъна гъаьбаз лигну, Аллагъу Тааьлайиз шюкюр ибшри кџурахъа.

Гъаму вазлин вари лайикълувалар ва заанвалар аьгъяди, ухъу, гирами мусурман чвийр ва чийр, ихъ Пайгъамбарихъна ﷺ ва жвув-жвувахъна вуйи ккунивал артухъ дапџну ккунду. Ва гъаму дюн'яйиан гъягъюз гъарсабдиз ухъу гъязур духъну ккунду.

Гъит Аллагъу Тааьлайи гъаму гирами ва адлу Раби-уль-авваль вазлихъна вуйи гъюрматнаанра ухъу вари гъякълу рякъ'ин алаьри. Амин!

Ужуб ляхниз амур апиной, харжибдихьан хьтаури

Фуну касди жара жвуван велед гунагъниин алаури гьахьиш, жарадари гьадму касдин веледра гунагъниин алаиди

Гьяфлан ибн Уьсман

Афна гьулан имам

Ассаламу алейкум, гьюрмат-лу мусурман гьардшар ва чйир! Аллагу Тааьлайин амриинди ужуб ляхниз амур алуваликан ва харжибдихьан ярхла алуваликан сакьудар гафар пуз ккундузу. Гьаз гьапиш, ихь уммат жегьеннемдин цихьан ярхла апибан бадали, ухькан гьарурин гардандиь ужубдихь-на дих алува ва харжибдихьан хьтауб ихь буржарикан вуди а.

Пайгьамбари ﷺ гьамци дупна: «Узу дьену айиган, узухьна Жабраил малаик гьафнийи, ва узу дугъхан гьерхза: «Я Жабраил, йип фициб вуш жегьеннем!». Жабраили гьапну: «Я Аллагьдин пайгьамбар ﷺ, Аллагу Тааьлайи думу халкъ гьапну ва 1000 йисан убгури дебккн уьру ранг хьайизкъан, ва 1000 йисан - лизиб хьайизкъан, ва хьанара 1000 йисан - клару рангнан хьайизкъан - гьамци думу ктубшвидар ва дидин ялавра циб хьибдар. Му ляхниз гьаму заманайи лапра циб фикир тувра, ва ихь Табасаранра гьадму фикир циб дубхьнайидарин жергейиь абхра. Харживал гизаф дубхьна. Гьаддиз сифте узу думу амур алувал фу-вуш ва думу гьибтган, ихь яшайиш фициб шулуш, ктибтидиза. Гизафдари клура: «ахьударихьна гьюрмат имдар, чиб-чпиз гьакь вуйиб клури имдар, берекет имдар...» ва гь.ж.

Сар касди гунагъ алури гьаркьган, ухьу, йиз дугъахь фу хьа, йиз бай-риш дарда, думу чан хулаь, узу йиз хулаь клурухьа. Хьа саспидари гьадму гунагънахь имбударра хьаьри шулу. Амма думу ляхнарихьан хьтауз клури саб гафкъан клурдар, гиран хьибди клури. Ихь саспи яшлуирира думу ляхин зяиф дапна. Саспи ксари магазнариь ички-арагь массу тувра, хьа дурарин адаш-дада, аба-баб ккебехьну гьузру, гьеле чпи гьудгнар алурайдари вушра.

Аллагу Тааьлайи чан гирами Кьур'андиь гьамци дупна: «Мусурман жилар ва дишагьлийир чиб-чпиз кюмек аплурдариз, ужубдихьна теклиф алури, харжибдихьан хьтаьрудариз пуз шулу». Эгер ухьуз ихь ва ихь веледарин гьюз имбу уьмур бахтлу дубхьну ккундуш, ухьу гьаму гьядисарихьди ва Аллагьдин ﷻ гафарихьди душну ккунду. Хьа ухьу му ляхнар гьитиш, ухь'ина бала-кьазийр гьюз мумкинвал а. Гьаз ухьу ухьлангина ихь веледаринна уьмур бахтсуз алурухьа? Аллагу Тааьлайи Юшаь пайгьамбариз вагь'ю алуру ва Узу яв халкъдикан 40 агьзур ужудар ва 60 агьзур гунагъ аплурдар танкъ апилизидиза клуру. Юшаь пайгьамбари клуру: «Я Рабб, ужуб дин-тляат алурайдари фу тахсиркар ву?». Аллагьди ﷻ гьапну: «Я Юшаь, дурари, имбудари гунагъ алуруган, дурариз дидхьан ярхла йихьай, гьапундар». Уьмар ибну Абдулаьзизидихьан дуфнайи жара гьядисдиь дупна: «Сар касди жиниди гунагъ алура клури, Аллагу Тааьлайи вари халкъдиз аьзаб тувидар, хьа дугъу вая дурари думу гунагъ

ачухьди алуз хьюгьган ва халкъра ккебехьну гьузган, Аллагу Тааьлайи дурариина бала-кьазийр гьаьди. Узу дин агьли дарза клури, ккебехьну гьузну ккундар. Инсанди гунагъ алури гьаркьиш, ухьу думу гунагъ дебккуз зегьмет дизигну ккунду. Пайгьамбарин ﷻ гьядисдиь гьамци дупна: «Сар касди гунагъ алури гьаркьнуш, дугъу думу хилихьди дерккуз зегьмет дизигну ккунду, дици шулдарш - мелзнийинди, эгер дицира шулдарш, дугъу алурайдари ляхниз кьвахьдикана аьксивал улупну ккунду».

Гьюкум хлиь айи ксари ихь гьул-дугъар тамам аплурдар клури шулу, ахьудариз гьюрмат адар, дюьйириз жаваб тувурдар, кюмек ккун алуруча - кюмек адар, клури шулу бязидар. Гьаму ляхнарин варидарин тахсиркар ухьу вухьа. Ухьу Кьур'андихьан, гьядисдихьан ярхла духьнахьа. Му ляхнарихьан ярхла гьахьиган, ихь гьюру уьмур фициб шуйк'ан? Пайгьамбарин ﷻ гьядисдиь гьамци дупна: «Учву ужубдихьна дих алури ва харжибдихьан ярхла алури йихьай, эгер дици дархьиш, Аллагьди ﷻ ичв зиин гьюкум алури

дихь ﷻ хьугъувал, мирасарихьди ужуб аьалакьайиь хьувал, ужубдихьна амур алури, харжибдихьан хьтаури хьувал», - гьапну Пайгьамбари ﷻ. «Аллагьдиз ﷻварит'ан даккни ляхнар фйир ву?» - клури гьерху думу касди. Пайгьамбари ﷻ гьапну: «Аллагьдиз ﷻ шерик тувувал, мирасарихьди аьлакьийр ч'юргьювал, амру ва нагь'ю гьибтувал...» Амур ва нагь'ю алуру ксарин ният Аллагь ﷻ бадали вуйиб дубхьну ккунду. Гьаци гьабхьиш, дугъу гьапибдикан инсанариз мянфяаьт хьибди. Аллагу Тааьлайи Иса пайгьамбариз вагь'ю гьапну сифте увуз вяьза апиин, хьасин имбудариз, дарш нач апиин узхьан клури. Лигайчва, мусурман гьардшар ва чйир, фици Аллагу Тааьлайи Чан пайгьамбариз ﷻ амур алури гьахьнуш. Ухьу дугъан зяй-иф луклар вухьа, гьаци вуйиган, ухьу марцци ният дапну ккунду. Му йизур, гьатму жарарин дарпиди, варидариз ужубна харжиб улупну ккунду. Фуну касди жарарин велед гунагъниин алаури гьахьиш, жарадари гьадму касдин веледра гунагъниин алаиди. Саспи яшлу ксарира кмиди, уву малла вува,

Афна гьулаь ахьу ва адлу аьлимар гьахьну.

варит'ан зулумкар ксар дерккди. Варит'ан ужудар ксари дюаь алури хьиди, амма дюаь кьабул апидар».

Саспидари, инсанариз харжи ляхин мап'анай гьапну клури, мянфяаьт имдар, дурари думу ляхин фици вушра алуру, клури шулу. Му ляхин гьаькьнаан Пайгьамбари ﷻ гьапну: «Учву гьарвахтна ужубдихьна амур апиной, дурари думу аплурдаршра ва харжибдихьан хьтаури йихьай, дурари думу дипурдаршра». Аллагу Тааьлайи гьаму гафар ухьу бадали дупнайидар ву. Гирами Кьур'андиь дупна: «Учву шлубкъан ужубдихьна дих алури, харжибдихьан хьтаури йихьай, гьацдар ксар ужудар ксарикан хьиди». Жара аятдиь дупна: «Уву Аллагьди ﷻ дупнайиб йип, ккунир хьугъди, даккнир хьугъидар». Ухьу гьарсари ухь'ин алиб дапну ккунду. Гьядисдиь гьамци дупна: «Сар жилир гьюру Пайгьамбарихьна ﷻ ва, уву пайгьамбар ﷻ вуза клурава, йип, фу-вуш Аллагьдиз ﷻ варит'ан ккуниб, клуру?». «Аллагь

уву йип дурариз, фу хай шулуш, фу шулдарш, клури шулу. Жарарин веледарихьан дурарин юк'в убгурадар. Амма закурин йигъан гьадму нягьакь веледди яв веледра пис рякьюь аьру ва вари гьулра ч'юбгьюру.

Сар мусурманди Абу Кьасим Гьакимдихьан гьерхру: «Фу дубхьна ихь аьлимариз, дурари, улихьдин аьлимариси, вааьз алури имдар ва дурарин вааьз к'вакра бисурдар?». Абу Кьасимди гьапну: «Улихьдин аьлимариз нивк' ади гьабхьундар, хьа инсанар даахну шуйи. Ухьуз аьгьюганси, даахну адрурихьан даахнайир хьергуз шулу. Хьа гьамус аьлимар даахна, хьа имбудар клуруш кечмиш духьнайидарик мисал ву. Даахнайидари кечмиш духьнайидар фици ачмиш апиидихьа?».

Аллагь ﷻ кюмек ишри ухьуз, ихь Табасаран халкъдиз гьурхубдихьди, аьгьюбдихьди аьмалра алуз (гьудубгьу илим ишлетмиш алуз) тавфикь туври! Амин!

Нийматулла
Мустафаев

Дюн'я ккун
алуваликан

Гьамд ибши сар Аллагьдиз ﷻ, ухьу мусурмнар вуйивализ! Амма ухьуз, ухьу фу бадали халкъ дапнаш, аьгьйик'ан? Аллагу Тааьлайи Кьур'андиь дупна: «Узу инсанарна жинар Узуз ибадат алуз клури, халкъ гьапунза». Пайгьамбарин ﷻ гьядисарий, му дюн'я фу-вуш, дупна.

Ухьуз гизафдариз, ухьу фу бадали халкъ дапнаш, гьархрухьуз. Му дюн'ийин утканвалар Аллагьдин ﷻ багахь мизмизин парларсикьана дар. Гьаци вуйиган, ухьу Халкъ гьапну ухьуз к'ваин алура: «Дугьриданна, увуз гьамусдин уьмур'тан гьюз имбу уьмур ужуди ву» («Аз-зугьа», 4). Му дюн'ийин исканваликан ва аххиратдин фазилатдикан Кьур'андин аятар, гьядисар урхуз гьенди ву, амма думу гьурхубдиз тьялукь вуди гьагьюз варидарихьан шуладар. Инсандин к'ваь кьюб мутму сатлиди ккун алуз кувват адар.

Гьачай гьарури жвуву жвув ахтармиш алухьа: ухьу гьудгнин кьяляхь фу артухьси ккун алуру - «Я Аллагь ﷻ! Узу гьакь рякь'ин мудам апиин, увуз марцци юк'в тув, Пайгьамбарихьна ﷻ вуйи ккунишин мягькам апиин, аххир ужуб апиин», клуру дюаь, дарш гьамциб дуаь: «Узуз хал, машин тув, узу алурайдари ариш-веришдиь хьуркьувалар тув ва гь.ж.»? Гьацира, мусурмариз саб хайирлу вая зараллу ляхин гьабшиган, ичв юк'вар фици шулуш лигай. Имтигьан гьадабгьай гьарури.

Гьайифки, инсанариз гьаму дюн'я фана шлуваликан ва чпирра кечмиш шлудар вуйиваликан гьархру. Гьаму девриь ухьуз рякь-юрахьуз, фукьан инсанар саб себебра адарди кечмиш шулаш, ва дурарикан асас пай жигьилар ву. Гьаму ляхнари ухьуз вахт ц'иб'ан имдруваликан клура. Ухьуз му дюн'ийиь зяяди адап'у вахтан кьимат аьгьдархьуз. Инсандихьан лазим дару ляхнарихьан Аллагь ﷻ к'ваин алурит'ан ярхла хьуз шулдар. Иман айи касди му вахт зяяди адап'ур, фицики дугъаз аьгьа закур чакь аххир хьайиб. Гьиямат йигъан вари гьарсаб мянфяаьт ктру гафнахьан, ляхнарихьан жаваб тувну ккун хьибди. Думу йигъан Аллагьдин ﷻ улихь девлетлурра, касибра, жигьилра, кьабирра - вари сабси хьиди. Гьаци вуйиган, гьаму дюн'ийиь 70-80 йис яшамииш шули, Аллагь ﷻ рази шлуб ухьу фу гьапнуш, фикир апиной.

Ухьу алуру фикрар, ляхнар вари Аллагьди ﷻ дупнайибдиз тьялукь духьну ккунду. Кьур'андиь Аллагу Тааьлайи, фици яшамииш духьну ккундуш, улупура: «Йип: дугьриданна, йиз дуаь, йиз ибадатвал, уьмур ва йик'увал - Аллагьдиз ﷻ ву».

Жегьеннемдиь ахьу ксари пиди: «Я Аллагь ﷻ! Азад апиин учу ва, ужуб'ан гьайри, сарун фук'ара апидарча, улихьна учу алуруси апидарча». Аллагьди ﷻ жаваб тувиди: «Учу учвуз уьмриь насигьатназ вахт тувундаринхьа? Учвуз насигьат туври гьахьну. Гьамус учвуз аьзаб хьибди, ва фасикьариз кюмекчйирра адар».

Газат урхрударин суалариз жаваб туврайир ДУМД- дин экспертний отделин гъуллугъчи Мугъяммад- гъяжи МЯГЪЯМЕДОВ в у

Гъулан мист'ан экбер апуру, дина варидарихъан гъягъюз шулдар. Думу ксари чпин хулаъ гъудган апуру. Думу ксарин гъудган шулин? Дициб гъудган къабул апурудар, кпурайи диндин улихъ хъайидарра а, ва гъадму ксариз чпин гъудган къабул апуруб якъинди аьгъяйклан?

Мистаъ гъапу гъудгнин хулаъ гъапубдинтлан 27 ражари артухъ саваб шулу. Шлубкъан мистаъ гъудган апуз чалишмиш духъну ккунду. Хъа мистаз дурушди хулаъ гъапу гъудган кам шулдар кпуруб Ислам диндиъ адар. Эгер сар касди, хулаъ апуру гъудган Аллагъди ﷻ къабул апурудар, кпури гъахъиш, думу гъякъ даршул, фицики гъудгнар къабул апуруна дурапуру сар Аллагъ ﷻ в у. Ухъуз саризра аьгъдархъуз, ихъ сабкъан гъудган Аллагъди ﷻ къабул гъапунош, гъапундарш. Ухъу зегъмет дизигну ккунду гъудган кивантлан апуз ва, иншаАллагъ, Аллагъди ﷻ къабул апуру кпури, умуд кивдихъа.

- Мусурман касдиз спецназдий гъуллугъ апуз ясана лихуз ва террористар терг апабан ляхний иштирак хъуз хай шулин?

- Хай шулу.

Эгер шубари гъудган апурударш, дурариз ягълужъ алабхъуб фарз вуйин?

Шариаьтдинди тьяин вуйи къадар йисар духънайи шубариз жара жиларихъан, чпин тлубарин клакар (хилин гагъ) ва маш ктарди, имбу вари беден ккебкуб фарз в у, дугъу гъудган апурушра, апурударшра. Жиларизра саб жюрейин хайирлу ният адарди дишагълийирин машназ ва тлубариз лигуб гъарам в у. Эгер дишагълийиз чан машназ ва тлубариз жилижви лигурайиваликан агъяди в уш, дугъу дурар лигбаз фициб-вурша себебниинди манигъ'вал дапуно ккунду, хъа манигъ'вал апуз шулардарш, дугъу чан машра, тлубарра ккеркн у ккунду. Саспидари фикир апуруки, Шариаьтди дишагълийирин машна тлубар ачмишди гъитуз ихтияр тувнаш, дурариз лигузра хай шулу, кпури? Ваъ, дици дар! Саб жюрейин хайирлу сеbeb ва метлеб адарди машназ тлубарин клакариз лигузра гъарам в у («Тугъфатуль мугъгаж»).

«Ассалам» газатдикан, урхалан къяляхъ, фу апуз хай шулу?

Ухъуз варидариз аьгъюганси, «Ассалам» газатдиъ Къур'андин аятар ва гъядисар а. Гаъци вуйиган, думу газат чюрхон ва чиркин йишварихъ дипуз Шариаьтди ихтияр туврадар. Эгер учвуз гъафи вари газатар, саб китабси уч дапуно, маръци йишвахъ учву дивнийиш, гизаф ужи хъибдийи. Ухъуз аьгъюганси, гъарсаб цийи нумрайиъ цийи суалар-жавабар ва жорбежур макъалиир шулу, ва ичв саб суал гъабхъиган, учвхъан думу суал гъадму газатарикан сабдиъ абгуз хъибдичвухъан. Ясана гъадму газатар, шлин думу газатдиз подписка адарш, гъадрарихъна сар-сари урхуз тувай. Дурари думу урхбан ва мянфяаьт ктабгъбан учвуз ахъю саваб хъибди.

Чюлиъ сар касди гъудган апурайиган, гъадина гъафириз гъудгник кайириз салам тувуз хай шулин?

Сар касди гъудган апурайи вахтна дугъаз салам тувну ккундар, хъа эгер тувиш, думу касди, чан гъудган дапуно ккудубкиган, дугъан саламдиз жаваб тувну ккунду.

- Спирт кайи итир ишлетмиш апуз хай шулин?

- Хай шулу.

Гъюрматлу мусурман гъардшар ва чйир!

Нагагъ учвуз ихъ мусурман диндихъди аьлакъалу вуйи месэлийирикан гъаври адруб гъерхуз ккундуш, ясана «Ассалам» редакцияйиз суал аш, зенг апаинай 8722-63-41-85

Учвхъан шлубдин, иншаАллагъ, учу кюмек апаидича ва ичв гъуллугътар тамам апуз зегъмет зигидича.

Банкдиъ пул ивиган, дидина процетар гъюру. Гъадму процетар али пул гъялал вуйин, дарш гъарам?

Пул уву туврашра, ясана увуз туврашра, эгер процетар алди в уш, думу гъарам шулу.

- Жвуву жвувхъанди зикир апабан бадали фициб ният дапуно ккунду, хъа нагагъ кечмиш гъахъирихъанди апуруш, думуган фициб зикир апуру, чиви инсандихъанди апуруш, фициб ният апуру?

- Аллагъу Тааьла бадали ухъу ужувлан ляхнар апуруган ухъу саваб гъадабгъурхъа. Ният киван гъиссариинди кивантлан дапуно ккунду. Инсанди зикир апуруган, дугъу Аллагъу Тааьла бадали апуру ва думу ккудубкибалан къяляхъ дюаъ дапуно ккунду, гъаддиз саваб тувру, шлиз ккундуш - чивириз ясана гъакириз. Гъаддихъди сабси, чаз тувру савабнан къадар кам шулдар.

- Дюаъ жвувакди ясана жямьяаьтдиз ебхъруганси, ахъю сесниинди апуб ужу вуйин?

- Дюаъ жвуван жвувакди апуб ужу в у, эгер жара касдиз улупуз ккундуш ясана жарадарира гъаъци апуз дубгъбан бадали ахъю сесниинди гъапиш хъана ужу в у.

Пенсия гъадабгъурайидари чпин пенсияйилан закят тувну ккундийин?

Ваъ, пенсия гъадабгъура кпури, дидлан закят тувурдар.

Жямьяаьт гъудган апуруган, къюбпи жерге наънан ккебгъру?

Имамдин къяляхъ сабси дугъужвур кюбпи жерге ккебгъруган, ва гъадму йишвхъан жерге арччул ва гагул терефаризди яркъу шулу («Фатгъуль Аьлам»).

Берекет хъпан бадали, ризкъ артухъ хъпан бадали Къур'андин фицдар аятариинди, ясана фицдар дюъйириинди ибадатвал дапуно ккунду, ва фицдар ляхнари мидиз манигъ'вал апуру?

Хизандиъ берекет хъувализ ва ризкъ артухъ хъувализ манигъ'вал апуру ляхнар циб адар. Дурарикан асас вуди гунгъар апувалар ва кучлар апувалар гъисаб шула. Хъасин гъириндин гъудгнихъан ригъ удубчвайиз ахували; суткайиъ 8 саяьтлан артухъ ахували; жандиин фуклара алдарди, аьврат улупури дахъували; дугъужвну члат ктучували; ахъю жиклувал дапуно ккунди жунубдиъ айи вахтна фукла-мукла ипували; саб гъвал'инди алахъну, уьл ипували; хурагнан гъубзуддихъна гъяспикк ккадрували; гулдин ва шаршлин галар цигъ ургували; парчайин тикайихъди хал ичибкували (илжибгуб), хал йишвну ичибкували ва гизаф вахтна хал ичичибкди гъибтували; яшлу ксарин улихъди гъягъювали ва абйир-бабариз чпин ччвурариинди дих апували; урчларигъ деували ва раккарин гурзларихъ хъахъну дугъужвували; гъяжатханайиъ гъудгнин жиклували; палат, жандиин илмиди, бирхували ва маш палтарихъди кижибкували; хашвран хал («паутина») хулаъ гъибтували; гъудган дарапували ва гъудгнин вахтна киван маръцивал адрували; базариз ухди душну, къанди гъювали; веледариз харжи дюаъ апували ва абйир-бабариз ужуб дюаъ дарапували; гъабгъажагъ ачмишди гъибтували; шам вая лампа уф дапуно ктубшували; гъудубшвайи къалмихъди биклували ва гъудубшвайи рягъдихъди кул жвубхували (жабхуб); чалма деъну алабхували ва шалвар дийигъну алабхували; тьямьягъкарвали; лазим дару харжар апували; гизаф тгагърушин хъували - магъа гъаму ляхнари хизандиъ ва жямьяаьтдин арайиъ берекет хъувализ ва ризкъ артугъ хъувализ манигъ'вал тувру.

Берекет багахъ апуз ва ризкъ артухъ хъуз кюмек шлу ляхнарра гизаф а. Мурарикан гъисаб шула: садакъа тувивал; гъачинин ухди гъудужвувал; уткан хатниинди биклувал; киван хуш'вал айивал; утканди ва гъаври шлуганси гаф-чал апувал; хушуъниинди, вари фарзарра, суннатарра апури, гъудган апувал; зугъа-гъудган апувал; сура «аль-Вакъиаъ» урхувал ва хас вуди йишвну, лавландин гъудгнихъан, урхувал; «аль-Мульк», «аль-Музаммилъ», «ва лайли иза ягъша» ва гъаъцира «алам нашрягълака» сурйир урхувал; экбер йивайиз улихъна мистаз гъягъювал; гъарвахтна гъудгнин дижикну хъувал; хулаъ витру-гъудган апувал ва гъириндин гъудгнин улихъ хъайи суннатар апувал; витру-гъудгнин къяляхъ дюн'яйикан вуйи улхбар дирчувал; дишагълийир уч духънайишвахъ къаназ дедреувал; мянфяаьт кадру, мянасуз гафар дарапувал; жвуми йигъан гъаму дуаъ 70 ражари урхувал: «Аллагъумма агънини бигъялалика аьн гъярамика, вакфини бифазлика аьмман сивака» («Тьялимур мутааьллим»).

Рузнама

Февраль

Йигъ	Гъиринд. Ас-Субгъ.	Ригъ гъудуб.	Лисундин Аз-зугър	Гъаркван. Аль-аьср	Лавлан. Аль-Магъриб	Хъитгирхв. Аль-гъишаъ
1	5:28	7:02	12:09	14:44	17:06	18:35
2	5:27	7:01	12:09	14:45	17:07	18:36
4	5:25	6:58	12:09	14:47	17:10	18:39
6	5:23	6:56	12:10	14:49	17:13	18:41
8	5:21	6:54	12:10	14:51	17:15	18:43
10	5:18	6:51	12:10	14:54	17:18	18:46
12	5:16	6:48	12:10	14:56	17:21	18:48
14	5:13	6:46	12:10	14:58	17:23	18:51
16	5:11	6:43	12:10	15:00	17:25	18:53
18	5:08	6:40	12:09	15:02	17:29	18:55
20	5:05	6:37	12:09	15:04	17:31	18:58
22	5:02	6:34	12:09	15:06	17:34	19:00
24	4:59	6:31	12:09	15:07	17:36	19:03
26	4:56	6:28	12:08	15:09	17:39	19:05
28	4:53	6:24	12:08	15:11	17:41	19:08